
Gdańsk, st. 106, ul. Służebna, gm. loco, woj. pomorskie, AZP 12-44/223

Informator Archeologiczny : badania 33, 217-218

1999

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

szerokości i był w całości podpiwniczony i przesklepiony kolebkowo w układzie północny zachód - południowy wschód. Była to kamienica trójosiowa, prawdopodobnie dwukondygnacyjna, z niewysokim użytkowym poddaszem (strych). Następny segment miał 8,2 metra szerokości. Znajdowały się tu dwa równoległe względem siebie pomieszczenia piwniczne przedzielone ścianą działową wykonaną z cegieł nowożytnych. Na uwagę zasługuje fakt, iż podziału dokonano niesymetrycznie. Część północno zachodnia miała zaledwie 2 metry szerokości, południowo wschodnia zaś 4,7 m. W tym przypadku mamy do czynienia z budynkiem prawdopodobnie pięcioosiowym, symetrycznym, na co wskazuje analiza zdjęcia lotniczego z lat trzydziestych XX wieku. Analogiczna sytuacja została stwierdzona między 22,6 a 29,4 metrem wykopu. Segment ten, choć węższy o 1,4 m, również był podpiwniczony i przedzielony ścianą z cegieł nowożytnych. W tym przypadku podziału dokonano symetrycznie dzieląc pomieszczenia na dwie równe części. Ostatni z zadokumentowanych segmentów miał 8,40 m szerokości. Został on także przedzielony ścianą działową, ale w tym przypadku zbudowaną z kamieni łączonych na zaprawę wapienną. Dzieliła ona budynek na dwie niesymetryczne części o szerokości ca 2 m (między 30 a 32 m) i 4,8 m (między 32,60 a 37,40 m). Skraj północno wschodni wykopu (między 38,10 a 41,30 m), to tylko fragment kolejnego budynku. Analiza źródeł ikonograficznych pozwala na stwierdzenie, iż mamy tu do czynienia z częścią murowanej kamienicy secesyjnej, dwukondygnacyjnej, pięcioosiowej, bez użytkowego poddasza. Mógł tu się znajdować jedynie ciemny, niewysoki strych. Budynek ten został wzniesiony prawdopodobnie w końcu XIX wieku. Był on - podobnie jak pozostała zabudowa - usytuowany kalenicowo względem rynku. Elewacja frontowa była symetryczna, pięcioosiowa. Dach dwuspadowy kryty dachówką. Wszystkie budynki wzniesiono na podmurówce kamiennej łączonej na zaprawę wapienną. Okna były dwu- i trójskrzydłowe, drewniane, cztero- i sześciodzielne. W trakcie badań nie udało się pozyskać materiału zabytkowego starszego niż XIX-XX-to wieczy, a i to tylko w bardzo ograniczonym zakresie (pojedyncze fragmenty ceramiki, kafli i płytek ceramicznych).

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Archiwum WKZ w Olsztynie

Badania będą kontynuowane.

Elbląg, Stare Miasto, st. 32, gm. *loco*, woj. warmińsko-mazurskie – patrz: późne średniowiecze

GDAŃSK, st. 39 gm. *loco*, woj. pomorskie

Badania ratownicze, prowadzone przez mgr Elżbietę Kołosowską, przy ul. Heweliusza. Finansował Hotel Orbis-„Heweliusz”. Nadzór w związku z ziemnymi pracami remontowymi. Wykonano sondaż o powierzchni 1,5 ara, rejestrując relikty nawarstwień z XVI-XVIII w. z nielicznym materiałem zabytkowym.

GDAŃSK, st. 106, ul. Służebna, gm. *loco*, woj. pomorskie, A2P 12-44/223

- zabudowa z okresu późnego średniowiecza i okresu nowożytnego

Badania prowadziła mgr Monika Kasprzak (autorka tekstu, Muzeum Archeologiczne w Gdańsku). Prace finansował GEPEC. Badania trwały od 10 listopada 1999 roku do 10 lutego 2000 roku

Badania przy ulicy Służebnej przeprowadzone zostały w związku z przełożeniem na odcinku około 90 m rury ciepłowniczej do nowego kanału szerokości 2 m, który był obiektem obserwacji archeologicznej.

Głównym celem badań było odnalezienie pozostałości późnośredniowiecznych konstrukcji obronnych oraz ustalenie stratygrafii stanowiska określającej historyczny rozwój zabudowy na tym obszarze.

W efekcie prowadzonych nadzorów zarejestrowano cztery fazy zabudowy tego terenu.

Najstarsza związana jest z budową i funkcjonowaniem murów obronnych i datowana na okres pomiędzy XIV a końcem XVI w. Odkryto pozostałości wewnętrznej i zewnętrznej kurtyny o grubości około 1,2 m wybudowanej z cegły gotyckiej oraz warstwy niwelacyjnej związanej z budową obiektu. Z końcowym okresem funkcjonowania późnośredniowiecznych murów można wiązać także pozostałości bruku.

Kolejna faza związana jest z okresem częściowej rozbiórki murów, zasypywaniem fosy i powstaniem na tym obszarze nowożytnego zabudowy mieszkalnej, która częściowo wykorzystywała kurtynę zewnętrzną murów obronnych jako ściany nośne kamienic. Oprócz pozostałości domów z okresem tym - trwającym od XVII do połowy XIX w. - można wiązać kilka warstw niwelacyjnych.

Następna faza trwająca od połowy XIX w do 1945 roku związana jest ze współczesną przebudową i częściową rozbiórką kamienic oraz założeniem kanalizacji ściekowej. Z okresem tym można wiązać dwie niwelacje gruzowe oraz dwa poziomy użytkowe.

Ostatnia zarejestrowana faza trwała od 1945 roku do dnia dzisiejszego. Składają się na nią dwumetrowa warstwa gruzu powstałego z rozbiórki zniszczonej zabudowy oraz współczesny poziom użytkowy.

Materiał ruchomy pozyskany w trakcie prac pochodzi głównie z końca XVI i XVII w.

Materiały i dokumentacja z badań znajdują się w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku, Badania zakończono.

Głogów-Stare Miasto, Kw. A-13, A-14, gm. *loco*, woj. Dolnośląskie – patrz: późne średniowiecze

Głuponie, st. 6, pow. Nowy Tomyśl, woj. wielkopolskie, AZP 53-22/6 – patrz: młodszy okres przedrzymski – okres wpływów rzymskich

Gniezno, st. 12, gm. *loco*, woj. poznańskie, AZP 50-34/- – patrz: wczesne średniowiecze

GOLDAP, st. I (wykop 1), gm. *loco*, woj. warmińsko-mazurskie

- osadnictwo miejskie z XVII-XX w.

Badania archeologiczne wyprzedzające inwestycję budowlaną, przeprowadzone w terminie od 25 maja do 15 lipca, przez mgr Adama Mackiewicza (autor sprawozdania, ARCHEO-ADAM). Finansowane przez Przedsiębiorstwo Wielobranżowe ARPP Sp. z o.o. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię około 250 m².

Teren objęty badaniami położony jest w południowo-wschodnim skraju starego miasta, które zostało założone w latach 1565 - 1570, zgodnie z poleceniem wydanym przez księcia Albrechta Hohenzollerna z 16 grudnia 1565 roku. Przywilej lokacyjny (miasto lokowano na prawie chełmińskim) wydał natomiast książę Albrecht Fryderyk 14 maja 1570 roku. W trakcie prowadzenia prac ziemnych wykonano 39 wykopów, w tym 5 obwodowych pod fundamenty oraz jeden pod część podpiwniczoną w części zachodniej. Pozostałe to wykopy pod stopy ław fundamentowych. Wykop oznaczono numerem I w obrębie stanowiska I, natomiast poszczególne odcinki osobną numeracją według wzoru: I/n. W sumie zadokumentowano rysunkowo i fotograficznie 308,50 m bieżących profili. W wyniku przeprowadzonych badań, stwierdzono, iż w stropie do głębokości ca 0,2-0,6 m zalegają warstwy niwelacyjno-zasypiskowe powstałe po 1945 roku w postaci podsypki szarego piasku pod współczesną nawierzchnię, warstwy żużla, szaro-żółtej warstwy piasku z drobnymi kamykami, ponownie warstwy żużla i szaro-brunatnej ziemi z gruzem i kamieniami. Poniżej zalega warstwa kulturowa ciemnoszarej (prawie czarnej) i ciemnobrunatnej ziemi z drobinami gruzu i spalenizny, którą należy wiązać z początkami funkcjonowania miasta, a więc z XVII-XVIII wiekiem, co potwierdził bardzo